

8 ธรรมชาติของภาษา

ผศ. ดร. ธเนศ เวศร์ธาดา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ประเด็นสำคัญ

1. ภาษาเป็นเครื่องหมายที่มนุษย์แต่ละกลุ่มชนกำหนดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ
2. เสียงไม่สัมพันธ์กับความหมาย
3. ทุกภาษามีหน่วยเสียงจำนวนจำกัด แต่สามารถประกอบเป็นหน่วยภาษาที่ใหญ่ขึ้นไม่รู้จบ
4. ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม
5. ภาษามีการเปลี่ยนแปลง

1. ภาษาเป็นเครื่องหมายที่มนุษย์แต่ละกลุ่มชนกำหนดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อใช้สื่อสารแทน

วัตถุ ปรัชญาการณื ความคิด และความรู้สึก

ภาษาเป็นเครื่องหมายที่มนุษย์แต่ละกลุ่มชนกำหนดขึ้นและตกลงให้มีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เครื่องหมาย ในที่นี้คือ “เสียง” ภาษาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาษาของชาติใดล้วนใช้เสียงช่วยสื่อความคิด ความรู้สึกของผู้พูดไปยังผู้ฟัง ผู้ฟังฟังแล้วก็จะตีความหมายจากเสียงที่ได้ยิน ส่วนชนชาติที่เจริญแล้ว ก็จะมีวิธีการถ่ายทอดเสียงเป็นตัวอักษร ใช้ตัวอักษรช่วยสื่อความหมายได้อีกวิธีหนึ่ง

2. เสียงไม่สัมพันธ์กับความหมาย

ในความเป็นจริง มนุษย์สามารถเปล่งเสียงต่างๆ ได้มากมายหลายเสียง แต่มนุษย์เลือกเสียงจำนวนหนึ่งมากำหนดความหมายแก่เสียงนั้นๆ เช่น คนไทยเลือกเสียง /kh/ เสียง /a:/ กับเสียงวรรณยุกต์จัตวา ผสมกันเป็น /kha:4/ (ขา) เพื่อใช้เรียกอวัยวะตั้งแต่ตะโพกถึงข้อเท้าสำหรับยันกายและเดิน เราไม่อาจอธิบายได้ว่าเหตุใดต้องเรียกอวัยวะส่วนนี้ว่า “ขา” เสียงจึงไม่สัมพันธ์กับความหมาย แม้ว่าจะมีคำจำนวนหนึ่งที่มีเสียงสัมพันธ์กับความหมาย เช่น คำเลียนเสียง เพล้ง โครม ปัง กริ้ง แก๊ก กา เหมียว ตู๊กแก, หู๊ด ออด กริ่ง (รด) ตู๊กๆ ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น หรือคำที่มีเสียงสระหรือพยัญชนะในคำนั้นแทนความหมาย เช่น เก เช เข เฉ เอ เป้ เท เหล่ สระ /เอ/ ช่วยแนะให้เห็นภาพของความไม่ตรง เป็นต้น (ยกเว้น “เค” ให้ภาพของความตรงแนว)

รายการที่ 8 บรรพชาธิของภาษา

แต่คำเหล่านี้มีเพียงส่วนน้อยในภาษา และเมื่อพิจารณาให้ถี่ถ้วนจะเห็นว่าคำเหล่านี้ต้อง
แล้วแต่การตกลงกันอีก

การที่เสียงหนึ่งหมายความว่าอย่างหนึ่ง เป็นเรื่องของการตกลงกันของคนแต่ละกลุ่มแต่ละพวก

1. คำว่า “ชาย” ในภาษากรุงเทพฯ มีใช้ต่างออกไปในภาษาถิ่นอื่น เช่น ภาษาลำพูนใช้ “อัย” ภาษา
สกลนครใช้ “แม่เต่า”

ข้อใดอธิบายลักษณะของภาษาดังกล่าวข้างต้น

1. ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้สื่อความหมาย
2. ภาษาถิ่นหมายถึงภาษาที่แตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่
3. เสียงในภาษาไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับความหมาย
4. ลักษณะของภาษาถิ่นต้องแตกต่างกับภาษามาตรฐาน

3. ทุกภาษามีหน่วยเสียงจำนวนจำกัด แต่สามารถประกอบเป็นหน่วยภาษาที่ใหญ่ขึ้นไม่รู้จบ

ภาษามีระบบ

- ระบบเสียง
- ระบบความหมาย

ระบบเสียง

ผู้ใช้ภาษาแต่ละภาษาเลือกที่จะใช้เสียงเพียงจำนวนจำกัดมาใช้สื่อความหมาย

ภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะต้น 21 หน่วยเสียง

เสียงสระ 21 หน่วยเสียง

เสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง

และเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

เสียงที่ถูกเลือกใช้ในแต่ละภาษาก็ยังมีขอบเขตอีก

เสียง /m/ ในภาษาไทยปรากฏได้ทั้งในตำแหน่งต้นพยางค์และท้ายพยางค์

นาง นก น้อย / เรียน เขียน อ่าน

แต่เสียง /f/ ในภาษาไทยปรากฏได้ในตำแหน่งต้นพยางค์เท่านั้น ฟุน ไฟ ฟอน

(กอล์ฟ เราออกเสียงเป็น /ก๊อบ/)

รายการที่ 8 ธรรมชาติของภาษา

ระบบความหมาย

ในแต่ละภาษามีไวยากรณ์คือระบบการจัดเรียงความสัมพันธ์ของถ้อยคำเพื่อใช้สื่อความหมายให้เข้าใจกันได้

ทุกภาษามีหน่วยเสียงจำนวนจำกัด แต่หน่วยเสียงที่จำกัดนี้สามารถนำมาประกอบกันเป็นหน่วยภาษาที่ใหญ่ขึ้นไม่รู้จบ เป็นหน่วยพยางค์ หน่วยคำ ประโยค ข้อความ

ก. แม่ซื้อผ้า

ข. คุณแม่ซื้อผ้าให้น้อง

ค. คุณแม่ซื้อผ้าสีแดงให้น้อง

ง. คุณแม่ซื้อผ้าสีแดงให้น้องคนเล็ก 3 เมตรครึ่ง

จ. คุณแม่ท่านใจดีได้ซื้อผ้าลายสีแดงให้น้องคนเล็ก 3 เมตรครึ่ง

ตัวอย่างประโยคข้อ ก - จ แสดงลักษณะภาษาชัดเจนที่สุดตามข้อใด

1. หน่วยในภาษาเกิดขึ้นจากการตกลงของกลุ่ม
2. หน่วยในภาษาประกอบกันให้เป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้นได้
3. หน่วยในภาษาประกอบขึ้นจากคำที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
4. หน่วยในภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้

4. ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

ภาษาเป็นพฤติกรรมทางสังคม มนุษย์ต้องเรียนรู้เหมือนกับพฤติกรรมอื่นๆ ในสังคม เช่น การสวมเสื้อ การกิน การใช้ส้อม เป็นต้น นอกจากเรียนรู้แล้ว ยังต้องถ่ายทอด สืบทอดต่อไปเป็นรุ่นๆ ถ้าเด็กคนใดไปเกิดแล้วโตอยู่ในป่ากับสัตว์ โดยไม่มีผู้ใหญ่ให้เลียนแบบ จะไม่สามารถพูดภาษามนุษย์ได้ หรือเด็กไทยที่ไปเติบโตอยู่ในต่างประเทศตั้งแต่เกิด จะพูดภาษาไทยไม่ได้เลย หากไม่มีใครสอนพูดภาษาไทย

รายการที่ 8 ธรรมชาติของภาษา

3. การที่นักร้องนักแสดงไทยหลายคนที่เกิดและเติบโตในต่างประเทศ และพูดภาษาไทยได้ไม่ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงลักษณะและธรรมชาติของภาษาตามข้อใด

1. ภาษาเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม
2. ภาษาย่อมแตกต่างกันตามเชื้อชาติ
3. ภาษามักจะสะท้อนสภาพของสังคมนั้นๆ
4. ภาษาเป็นวัฒนธรรมทางสังคม

4. ข้อใดไม่แสดงวัฒนธรรมในการใช้ภาษา

1. กับข้าวไทยส่วนใหญ่มีรสเผ็ด
2. ดินนัปวัดศิระะจึงขออนุญาตลาหยุดครึ่งวัน
3. บิดาของกามนิตเป็นพ่อค้าใหญ่ของกรุงเทพฯ
4. สมเด็จพระสังฆราชประทานพรปีใหม่ทางโทรทัศน์

5. ภาษามีการเปลี่ยนแปลง

สาเหตุที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงมี 3 ประการใหญ่ๆ คือ

- ก. การพูดจาในชีวิตประจำวัน
- ข. อิทธิพลของภาษาอื่น
- ค. สิ่งแวดล้อมเปลี่ยน

ก. การพูดจาในชีวิตประจำวัน

ในการพูดตามปกติ ผู้พูดอาจจะไม่พูดให้ชัดเจนทุกถ้อยทุกคำ เสียงอาจจะกลาย คือมีการกลมกลืนเสียง หรือมีการกร่อนเสียงเกิดขึ้น เช่น อย่างนี้ กลมกลืนเสียงเป็น อย่างจี้ อันหนึ่ง กร่อนเสียงเป็น อนึ่ง นานๆ เข้าคำที่เปลี่ยนไปก็ติดอยู่ในภาษา คำเดิมก็อาจจะค่อยๆ สูญไปหรืออาจจะใช้ในความหมายที่ต่างจากเดิม

หนังสือ	-	นัง – สือ
มหาวิทยาลัย	-	มหา – ลัย
สนามหลวง	-	หนาม – หลวง
หอประชุม	-	หอ – ชุม
โทรศัพท์	-	โท – ศัพพ์
โรงพยาบาล	-	โรง – บาล
พยายาม	-	พยาม

ข. อิทธิพลของภาษาอื่น

เมื่อมีการยืมคำจากภาษาอื่นมาใช้ เราอาจพยายามดัดแปลงให้มีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาของเรา หรือบางครั้งยังคงใช้ภาษาเดิม ซึ่งมีอิทธิพลทำให้ภาษาของเราเองเปลี่ยนแปลงไป

การเปลี่ยนแปลงมีดังต่อไปนี้

1) มีหน่วยเสียงเพิ่มขึ้น

- หน่วยเสียง /f/ สามารถปรากฏในตำแหน่งท้ายพยางค์ได้ เช่น กราฟ/ คราฟด์
- ภาษาไทยมีหน่วยเสียงควบกล้ำเพิ่มขึ้นจากที่เคยมีอยู่จำกัด เช่น

/dr/ - ครัมเมเยอร์ /fr/ - ฟรี

/br/ - บริส

2) มีคำศัพท์มากขึ้น

ภาษาไทยปัจจุบันมีคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และใช้ในทุกวงการ เช่น

เทคโนโลยี คอนโดมิเนียม ทาวน์เฮาส์ คอมพิวเตอร์ บุติก ยูนิค

3) มีรูปประโยคเปลี่ยนไป

รูปประโยคภาษาไทยปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษเป็นอันมาก เช่น

สองข้อความนี้มีความแตกต่างกันในรายละเอียด

ข้าพเจ้าได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น

เรื่องนี้ง่ายต่อการเข้าใจ

คาราผู้นี้มากด้วยความสามารถ

4) มีอักษรวิธีเปลี่ยนไป

เครื่องหมายบางอย่างอาจเปลี่ยนหรือเพิ่มตำแหน่งที่ปรากฏได้ เช่น เครื่องหมายทัณฑฆาต แต่เดิมปรากฏบนตัวอักษรสุดท้ายที่ไม่ออกเสียงเสมอ ไม่ว่าคำๆ นั้นจะมีเสียงพยัญชนะเสียงอื่นไม่ออกเสียงก็ตาม เช่น

พราหมณ์

เราไม่ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับตัว “ห” แม้ว่าจะไม่ออกเสียง /h/ แต่ปัจจุบันเครื่องหมายนี้สามารถปรากฏบนตัวอักษรกลางคำ เช่น กอล์ฟ

หรือปรากฏมากกว่าหนึ่งแห่งก็ได้ เช่น มาร์กซ์

รายการที่ 8 ธรรมชาติของภาษา

ก. สิ่งแวดล้อมเปลี่ยน

เมื่อมีสิ่งใหม่ๆ ความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้นก็ต้องมีศัพท์ใช้เรียกสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ สิ่งที่เคยมีอยู่เดิมเมื่อเลิกใช้ก็อาจจะทำให้คำที่ใช้เรียกสิ่งนั้นสูญไปจากภาษาหรือหากคำนั้นยังคงอยู่ คนรุ่นใหม่ก็อาจไม่รู้ความหมาย

คงข้าว

การเปลี่ยนแปลงทางภาษาเป็นปรากฏการณ์ที่ต้องเกิดขึ้นกับทุกภาษา ภาษาใดไม่มีการเปลี่ยนแปลงอีกแล้วจะถือว่าเป็น “ภาษาตาย” เช่น ภาษาละติน ภาษาสันสกฤต

5. ลูก : แม่ขา! สีน้าตาลเป็นสียังไงคะ
แม่ : สีเหมือนกระเป๋ามาของแม่ (ชี้ให้ดูกระเป๋าสีน้าตาล)
ลูก : ไม่ใช่ค่ะ! สีน้าตาลเป็นสีขาว
แม่ : !

การที่ลูกเข้าใจว่า “สีน้ำตาลหมายถึงสีขาว” แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความหมายของภาษาที่เนื่องมาจากสาเหตุใด

1. การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม
2. การพูดจากันในชีวิตประจำวัน
3. อิทธิพลของภาษาอื่น
4. การเรียนภาษาของเด็ก

6. ข้อใดแสดงว่าภาษาไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลง

1. “มอง” ภาษาเหนือใช้ “ฟ่อ” ภาษาอีสานใช้ “เบ้ง” และภาษาใต้ใช้ “แล”
2. “เรื่อน รัก” ในภาษากรุงเทพฯ ออกเสียงเป็น “เรื่อน ฮัก” ในภาษาถิ่นเหนือ
3. “ส่งสินค้าออก” ปัจจุบันใช้ว่า “ส่งออกสินค้า”
4. “ดิฉัน” แต่เดิมทั้งผู้หญิงและผู้ชายใช้เป็นสรรพนามแทนตัว

7. ข้อใดไม่แสดงการเปลี่ยนแปลงของภาษา

1. “เพ็ญ” เป็นคำที่มาจากภาษาเขมร มีความหมายว่า “เต็ม”
2. “วิสัยทัศน์” เป็นศัพท์บัญญัติของคำ “vision” ในภาษาอังกฤษ
3. “พ้อ” เมื่อเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็น “พื่อ” จะมีความหมายต่างไป
4. “เพื่อ” เดิมใช้เป็นคำบุพบทบอกเหตุ ปัจจุบันใช้เป็นคำบุพบทบอกจุดมุ่งหมาย

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงทางภาษา

1. มีศัพท์บัญญัติเกิดขึ้นเพื่อใช้แทนคำภาษาอังกฤษ เช่น

กระสวนประโยค (pattern)

จินตภาพ (imagery)

ประชาธิปไตย (democracy)

บรรณาธิการ (editor)

มาตรฐาน (standard)

2. มีคำคะนอง (คำสแลง) เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

เด็กแนว (คนมีแนวทางเฉพาะตัว ซึ่งอาจแสดงออกมาในด้านเครื่องแต่งกาย ทรงผม
ทัศนคติ การดำเนินชีวิต)

ก๊ิก (คู่ควงที่ไม่เปิดเผยหรือแสดงตนเป็นทางการ)

เซอร์ (มีพฤติกรรมที่หูลุกลั่น)

เบนโล (ผู้หญิงที่ท้อก่อนแต่งงาน)

แอ๊บแบ๊ว (ผู้หญิงที่ทำตัวเหมือนจะน่ารักให้ตัวเองดูเด็กลง)

3. มีการสร้างคำใหม่ขึ้น

คนชายขอบ, คนรากหญ้า, กาแฟเน่ต

4. มีสำนวนติดปากเกิดขึ้นใหม่ๆ

ฟินธง, รักนะ เด็กโง่, โอ้ พระเจ้า จอร์จ มันยอดเยี่ยมมาก, ถูกต้องนะคร้าบ, พระเจ้าช่วย
กล้วยทอด

5. มีคำที่เปลี่ยนหน้าที่เปลี่ยนความหมายหรือเปลี่ยนบริบทไปจากเดิม

ธนาคารเลือด ธนาคารข้าว ธนาคารแว่น

6. มีคำต่างสมัยที่เปลี่ยนความหมายหรือเปลี่ยนบริบทไปแล้ว

เมื่อชั่วพ่อกู กูบ้าเธอแก่พ่อกู กูบ้าเธอแก่แม่กู... พ่อกูตาย ยังพี่กู กูพ่อบ้าเธอแก่พี่กูตั้ง
บ้าเธอแก่พ่อกู

รายการที่ 8 ธรรมชาติของภาษา

จงขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่กล่าวถึงธรรมชาติของภาษาถูกต้อง

- 1. วัจนภาษาคือถ้อยคำที่มนุษย์ใช้พูดเพื่อสร้างความหมาย ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงต้องเป็นมนุษย์เท่านั้น และสิ่งที่สื่อความหมายก็คือเสียงพูด
- 2. การศึกษาภาษาเขียนเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เพราะภาษาใช้สื่อความหมายโดยอาศัยเสียงเป็นสำคัญ
- 3. ภาษาประกอบขึ้นด้วยเสียงและความหมาย การศึกษาภาษาพูดจะทำให้รู้ลักษณะแท้จริงของภาษา
- 4. ผู้ใช้ภาษาจากสังคมหนึ่งจะสามารถเข้าใจภาษาของสังคมอื่นได้ถ้าภาษานั้นมีระบบการเขียนที่แน่นอน
- 5. ภาษาทุกภาษามีลักษณะร่วมกันคือ ใช้เสียงสื่อความหมาย ประกอบด้วย หน่วยเล็กซึ่งรวมกันเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น
- 6. ผู้ใช้สามารถแต่งประโยคใหม่ๆ ขึ้นมาได้ทุกวัน แม้จะไม่ใช่ประโยคที่เคยเรียนจากพ่อแม่
- 7. ถึงแม้เสียงในภาษาจะมีจำนวนจำกัด แต่ก็สามารถใช้สร้างประโยคได้ไม่จำกัดจำนวน
- 8. เสียงที่อยู่ในแต่ละภาษามีจำนวนไม่รู้จบ เราสามารถนำเสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ มาสร้างเป็นคำได้จำนวนมาก เพื่อสื่อสารกับคนในสังคม
- 9. การที่คนไทยเรียกละอองน้ำที่แข็งเย็น มีลักษณะเป็นปุยว่า หิมะ คนอังกฤษเรียกสโนว์ คนญี่ปุ่นเรียก ยูกิ เป็นเรื่องของการตกลงกันของแต่ละกลุ่ม ไม่ได้เป็นเพราะความสัมพันธ์ของเสียงกับความหมายแต่อย่างใด
- 10. คนต่างชาติดังกล่าวใช้คำคล้ายคลึงกันเพราะเสียงสัมพันธ์กับความหมาย
- 11. บางภาษาเท่านั้นที่มีการขยายประโยคให้ยาวออกไปได้เรื่อยๆ
- 12. บางภาษามีคำนามคำกริยา แต่ไม่มีคำขยายนามและคำขยายกริยา
- 13. พยางค์ในแต่ละภาษาข่อมประกอบด้วยเสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์
- 14. เสียงในภาษาใดๆ อาจเพิ่มจำนวนขึ้นได้ถ้ายืมคำภาษาอื่นมาใช้ โดยมีได้ดัดแปลงเสียงให้ใกล้เคียงกับเสียงในภาษาของตน
- 15. เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป หรือความคิดของคนในสังคมเปลี่ยนไป ข่อมมีผลทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ
- 16. ภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลง ถือได้ว่าภาษานั้นกำลังวิบัติและอาจจะกลายเป็นภาษาตายในที่สุด
- 17. แม้ภาษาของชาติที่ไม่ได้ติดต่อกับชาติอื่นก็มีการเปลี่ยนแปลง
- 18. ภาษาของสังคมหนึ่งอาจถูกสังคมอื่นยืมไปใช้และสร้างความเจริญให้สังคมใหม่นั้นได้
- 19. การเขียนที่รักษารูปคำเดิมช่วยให้แยกความหมายของคำพ้องเสียงได้
- 20. ภาษาไทยรับคำจากภาษาอื่นในรูปศัพท์เดิมเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาตระกูลคำโดด

ภาษาไทยมีวรรณยุกต์เพื่อแยกความหมายของคำ

เสือ เสือ เสือ

คำคำเดียวในภาษาไทยอาจมีหลายความหมาย ใช้ได้หลายหน้าที่โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปคำ

พินหัก (คำนาม) เขาพินต้นไม้ (คำกริยา)

นุ้ยคอก (คำนาม) หลับนุ้ย (คำขยายกริยา)

การเรียงลำดับคำสับที่กันจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป และทำให้ลักษณะและชนิดของคำคำนั้นเปลี่ยนไปด้วย

เข้มกลัด – กลัดเข้ม

ทอดมัน – มันทอด

ของเล่น – เล่นของ

ภาษาไทยมีการสร้างคำใหม่โดยการประสมคำ

ภาษาไทยถือการเรียงคำในประโยคเป็นสำคัญ เพราะถ้าเรียงคำสับที่กันความหมายจะต่างกัน

ใครใช้ให้เอา ใครเอาให้ใช้ เอาให้ใครใช้ เอาใช้ให้ใคร

ใช้ให้เอาใคร ใช้ให้ใครเอา ให้ใช้ใครเอา ให้ใช้เอาใคร

ภาษาไทยมีคำลักษณนามใช้

คำขยายอยู่หลังคำที่ถูกขยาย

ภาษาไทยมีราชาศัพท์ สมณศัพท์สำหรับใช้เฉพาะเจ้านาย และพระภิกษุ ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่พึงเคารพในสังคม

